

Rigsombudsmanden på Færøerne

Tórshavn den 22. november 2006

Indberetning nr. 11/ 2006

Sammenfatning

- *Fastsættelse af bloktilskuddet for 2007 og 2008 giver anledning til voldsom diskussion i Lagtinget.*
- *Et forslag fra Søren Espersen (D.F.) om indførelse af værnepligt for færinger bliver langt fra modtaget positivt!*
- *Elsebeth Gerner Nielsen (R) vækker opsigt på Færøerne med et forslag om at skære i bloktilskuddet, hvis ikke Færøerne vedtager lovgivning om beskyttelse af homoseksuelle mod diskriminering.*
- *Forslag om skattelettelser i 2007 og 2008.*
- *Den færøske "Rigsrevision" kritiserer stigningen i udgifter til undersøgelse og behandling af færøske patienter på Rigshospitalet.*
- *Den færøske "Rigsrevision" kritiserer administrationen af den færøske ulandsbistand.*
- *Forslag til lov om frivillige kommunesammenlægninger sætter gang i flere sammenlægninger.*
- *Sammenlægning af Færøernes turistorganisation og erhvervsudviklingsorganisation.*
- *Ændring af lov om privatisering af Atlantic Airways udskyder privatiseringen*
- *Modernisering af den familieretlige lovgivning på Færøerne ventes gennemført til tiden.*
- *Selvstyrepertiet fylder 100 år.*

Bloktilskud til Færøerne for 2007 og 2008

Forslaget til lov om bloktilskud var til første behandling i Lagtinget den 21 november 2006 med henblik på at indhente Lagtingets udtalelse, inden loven færdigbehandles i Folketinget. Behandlingen af forslaget udviklede sig til en længere principiel diskussion om Rigsfællesskabet, begrundelserne for ydelse af bloktilskud, og udviklingen af en bæredygtig økonomi på Færøerne.

Republikanerne gav udtryk for, at bloktilskuddet i realiteten ikke er andet end en snedig metode til fra dansk side at skabe og vedligeholde et færøsk afhængighedsforhold til Danmark. Torbjørn Jacobsen kaldte det for rene "mafiametoder" fra dansk side.

Høgne Hoydal fandt, at danskerne havde været "meget dygtige", idet beløbet som over årene var modtaget i bloktilskud er langt mindre end det beløb, der er givet til Danmark i såkaldt "NATO-rabat". Han oplyste, at NATO-besparselsen ifølge en opgørelse som Landsbanken på Færøerne har

regnet sig frem til, i alt udgør 85 mia. kr. set i forhold til udgifter til bloktilskud på 52 mia. kr., altså efter Høgni Hoydals opfattelse et komfortabelt overskud for den danske statskasse på 23 mia. kr.

Kaj Leo Johansen fra Sambandspartiet kritiserede på sin side Høgni Hoydal for ”landsskadelig virksomhed” og fandt, at det var forkert, at den nordatlantiske gruppe i Folketinget brugte penge fra den danske stat til at propagandere for deres synspunkter. Dette synspunkt deltes ikke i den republikanske lejr.

Sambandspartiet oplyste, at de i koalitionen havde stået alene med det synspunkt, at der skulle ske prisregulering af bloktilskuddet. Landstyremand Barður Nielsen, Sambandspartiet oplyste, at man som følge af den manglende regulering over årene havde mistet 53 mio. kr. Barður Nielsen gjorde endvidere opmærksom på, at den samlede danske støtte til Færøerne udgør over 1 mia. kr., når der også tages hensyn til omkostningerne for den danske statskasse i forbindelse med løsning af opgaver på Færøerne såsom politi, retsvæsen og forsvar. Løsningen af disse opgaver genererer endvidere et værdifuldt yderligere bidrag til den færøske økonomi i form af direkte og indirekte skatter øget omsætning m.v.

Anfinn Kallsberg, Folkeflokket oplyste, at det er helt op til færøske politikere selv at beslutte om bloktilskuddet skal fortsætte eller ej. Bloktilskuddet er begrundet i, at Færøerne efter § 9 i hjemmestyrelsen har overtaget administrationen, men ikke betalingen for løsning af sygehusopgaven og de sociale pensioner. Hvis bloktilskuddet ønskes afskaffet, så er det blot at meddele de danske myndigheder, at Færøerne tillige overtager betalingen vedrørende disse opgaver.

Høgni Hoydal, Republikanerne så gerne, at der ville kunne skaffes flertal for en nedsættelse af bloktilskuddet med 100 mio. kr. om året de næste seks år, et synspunkt der imidlertid næppe vil kunne skaffes flertal for i Lagtinget. Sagen overgik efter Lagtingets første behandling til behandling i Lagtingets finansudvalg.

Indførelse af værnepligt for færinger

I de færøske medier omtales i dag - den 22 november 2006 - et forslag fra folketingsmedlem Søren Espersen, Dansk Folkeparti om at udstrække værnepligten til også at gælde færinger og grønlandere. Det er et forslag som Søren Espersen bebuder at fremsætte på et møde i den grønlandske selvstyrekommission i januar 2007. Han oplyste endvidere, at Det Radikale Venstre tidligere havde fremsat et tilsvarende forslag, så han mente, at der blandt de politiske partier i Danmark vil være bred opbakning til hans forslag.

Til den færøske radio oplyste Søren Espersen her til morgen, at han fandt det naturligt, at færinger deltager i forsvaret af det nordatlantiske område, som selvstændige parter i Rigsfællesskabet. Han oplyste endvidere, at der er en del færinger og grønlandere, som frivilligt har meldt sig til forsvaret og han var sikker på, at hans forslag vil blive positivt modtaget af det færøske Lagting og det grønlandske Landsstyre.

Høgni Hoydal oplyste, at danske politikere nu har den opfattelse, at Færøerne er en del af det danske rige. De danske politikeres opfattelse bygger på den omstændighed, at et flertal i Lagtinget har tilsluttet sig den danske opfattelse om at Færøerne hører til det danske rige. Høgni Hoydal udtrykte håb om, at lagmanden nu erkender sin pligt og gør danske politikere og den danske regering klart, at ”Færøerne ikke er en del af det danske rige”. Han spurgte endvidere, om lagmanden nu erkender, at afgørelsen i den siddende landsstyrekoalition om at give sit samtykke til overtagelsesloven, den udenrigspolitiske fuldmagtslov samt den sikkerhedspolitiske vedtagelse i Lagtinget stadfæster, at

Færøerne er en integreret og underordnet del af Danmark? Og at dette var et stort tilbageskridt, som bliver brugt mod færingerne?

Lagmand Jóannes Eidesgaard oplyste, at et forslag om indførelse af værnepligt for færinger aldrig nogen sinde havde været drøftet med den danske regering, og at han naturligvis måtte tage afstand herfra. Han opfattede indførelse af værnepligt for færinger som et - uheldigt – forslag, der måtte stå for Søren Espersens egen regning! Det var således ikke et forslag, som lagmanden kunne støtte, lige som han ikke kunne se, at det har noget som helst at gøre med hverken overtagelseslov, fuldmagtslov eller den sikkerhedspolitiske vedtagelse i Lagtinget.

De homoseksuelle på Færøerne

Debatten er fortsat intens (se indberetning nr. 10/2006) og næres nu også af synspunkter udefra. I en stort opsat artikel i den færøske avis ”Dimmalætting” den 17. november 2006 giver tidligere kulturminister Elsebeth Gerner Nielsen således udtryk for det synspunkt, at gøres der ikke noget for at beskytte de homoseksuelle mod diskriminering på Færøerne, så bør man fra dansk side overveje at mindske eller helt afskaffe bloktilskuddet. Hun tilføjer, at det er et personligt synspunkt, som ikke har været behandlet i folketingsgruppen, og at det derfor står for hendes egen regning.

Adspurgt, om det ikke er forkert at knytte bloktilskuddet sammen med de homoseksuelles retstilling, svarer Elsebeth Gerner Nielsen, at det mener hun ikke: ”Hvis det er den eneste måde at løse problemerne på så mener jeg afgjort, at vi bør gøre dette”. Elsebeth Gerner Nielsen tilføjer, at hun mener, at diskussionen om de homoseksuelles rettigheder kan få kedelige virkninger for Færøerne internationalt: ”Der er ikke tvivl om, at udlændinge vil se skævt til færingerne, hvis der intet bliver gjort”.

”Dimmalætting” tager den tidligere kulturministers udtalelser op til kritisk behandling i en leder den 20. november 2006 under overskriften: ”Den omvendte effekt”. I lederen anføres det, at det er ”besynderligt, at en forhenværende minister kan være så tankeløs eller uvidende, at hun ikke er i stand til at forestille sig, at et sådant budskab sagtens kan få den helt modsatte effekt af, hvad der er hensigten”.

Lederen fortsætter: ”Den mest vidtgående, og måske også mest komiske, virkning kan blive, at politikere, der befinder sig yderst på selvstændighedsvejen nu vil stemme imod (ændringen af § 266 b), fordi en afskaffelse af bloktilskuddet bliver anset for vigtigere end spørgsmålet om de homoseksuelles rettigheder. Forhåbentlig er der ingen politikere, der tænker således. Alligevel giver det radikale budskab anledning til omtanke”.

Lederen påpeger, at det hidtil har været gældende dansk politik, at færingerne selv tager de politiske afgørelser på de områder, hvor de har ansvaret. Vi skal ikke forlange, at alle danskere skal forstå, hvor omfattende et sådant løfte er, men mindstemålet må være, at politikere på Christiansborg, og særligt de der har siddet i regering, er vidende om, hvorledes spillereglerne er mellem Færøerne og Danmark.

Også den norske ligestillingsminister Karita Bekkemellem har udtalt sig kritisk om forholdene for homoseksuelle på Færøerne. Hun tilbyder, ifølge oplysninger i de færøske medier, at komme til Færøerne for at dele de norske erfaringer vedrørende bekæmpelse af fordomme mod homoseksuelle. Der har – i hvert fald offentligt - ikke været færøske fortalere for at tage imod dette tilbud.

Selv ikke udtalelser om samme spørgsmål fra den islandske socialdemokrat Ranveig Gudmundsdóttir er der taget venligt modtaget, hvilket skal ses i lyset af den normalt meget positive holdning til Island og islandske synspunkter, der er herskende på Færøerne.

Skattelettelser på Færøerne

I overensstemmelse med den aftale landstyrekoalitionen har indgået er der fremsat et forslag til lagtingslov som indebærer skattelettelser i 2007 og 2008. Efter forhøjelse af arbejdsmarkedsbidrag vil den samlede skattelettelse for de to år for en indkomst på 150.000 kr. udgøre 1.230 kr. For en indkomst på 250.000 kr. 7.130 kr., for 500.000 kr. 10.780 kr. og for 1 mio. kr. 13.280 kr.

Forslaget bliver af oppositionen (Republikanerne) kritiseret dels med den begrundelse, at der slet ikke i den nuværende økonomiske situation på Færøerne med tegn på overophedning af økonomien bør gives skattelettelser, dernæst forslaget for at være fordelingspolitisk skævt, og endelig ser man hellere, at pengene bruges til sociale forbedringer.

Landssygehusets udgifter til behandling af patienter i udlandet

Bevillingen i finansloven for 2005 til behandling af patienter i udlandet var på 91 mio. kr. og blev ved en tillægsbevilling til finansloven i september 2005 forøget med 8,7 mio. kr. "Landsgrannskoðanin", d.v.s. den færøske parallel til Rigsrevisionen, forholder sig i sin rapport vedr. landskassens regnskab for 2005 kritisk til væksten i bevillingen gennem årene og opfordrer landstyremanden for social og sundhedsspørgsmål til at gøre en indsats for at nedbringe udgifterne, der i al væsentlighed udgør betaling til Rigshospitalet. Endvidere kritiserer revisionen omkostningsniveauet i forbindelse med indgåede konsulentaftaler med såvel Rigshospitalet som med Bispebjerg Hospital. Også Lagtingets finansudvalg udtaler kritik af udgiftsvæksten og opfordrer landstyremanden for social og sundhedsanliggender til initiativer, der kan bremse væksten.

Færøsk ulandsbistand

I sin rapport vedrørende landsstyrets regnskab for 2005 kritiserer "Landsgrannskoðanin" endvidere administrationen af den færøske ulandshjælp. Kritikken går dels på, at en for stor en del af driftsbevillingen er medgået til afholdelse af administrationsudgifter, der efter revisionens opfattelse retteligt burde være afholdt over lagmandskontorets almindelige driftsbevilling, dels er man kritisk i relation til flere af de konkrete bistandsprojekter.

På den oprindelige finanslov for 2005 var der afsat 3 mio. kr. til udviklingsbistand. Finanslovsbevillingen for 2005 blev imidlertid forøget til 7,2 mio. kr. i kraft af to tillægsbevillinger på i alt 4,5 mio. kr., som bevilligedes i forbindelse med "tsunamien" i januar 2005 (3 mio. kr.), og i forbindelse med jordskælvet i Pakistan i oktober (1,5 mio. kr.). Anvendelsen af de 4,5 mio. kr. til katastrofehjælp giver ikke anledning til kritik fra revisionens side.

For restbevillingen – d.v.s. den normale finanslovsbevilling på 3 mio. kr. - har der tilsyneladende været "afløbsproblemer", idet der kun blev anvendt en mio. kr. til "eksterne formål", nemlig 0,8 mio. kr. til Røde Kors, 0,1 mio. kr. til et projekt i Rumænien og 0,1 mio. kr. som tilskud til en kristen TV-station på Cypern.

Revisionen kritiserer som nævnt, at der af det tilbageværende beløb på den oprindelige finanslov på 2 mio. kr. blev anvendt 0,5 mio. kr. til dækning af administrative omkostninger på lagmandskonto-

ret. Herudover forholder revisionen sig kritisk til beslutningerne om ydelse af de to tilskud på hver 0,1 mio. kr. Revisionen finder således ikke, at Rumænien kan betragtes som et udviklingsland nu hvor Rumænien den 1. januar 2007 bliver medlem af EU, og finder det endvidere kritisabelt, at tilskuddet er ydet til en privat person på yderst generelle vilkår.

Revisionen kritiserer endvidere bevillingen til en TV-station på Kreta som sender til kristne mindretal i mellemøsten. Revisionen gør opmærksom på, at rammerne for den færøske ulandsbistand er for løst skitseret og henviser i sin beretning til den tilsvarende kritik fra Lagtingets udlandsudvalg; en kritik der har medført, at lagtingsloven om udviklingsbistand er gjort midlertidig med en "udløbsdato", der er fastsat til den 30. juli 2007.

Kritikken af den færøske ulandsbistand omtaltes tillige fyldigt i færøsk TV, som udover ovennævnte kritisk fremhævede forløbet af et "kuldsejlet" projekt i Peru.

Forslag til lagtingslov om frivillige kommunesammenlægninger

Landstyremand Jacob Vestergaard har den 27. oktober 2006 fremlagt et forslag til lagtingslov om frivillige kommunesammenlægninger. Loven fastlægger betingelser for sammenlægning af kommuner og samarbejde mellem kommuner om løsning af lovbundne opgaver. Loven fastlægger, at frivillige sammenlægninger og samarbejdsaftaler om lovbundne opgaver kan finde sted inden for 7 geografisk sammenhængende kommunegrupper og sigter mod, at der dannes nye kommuner med en mindste størrelse på ca. 2000 indbyggere. Lagtingslovforslaget giver landsstyremanden for indenlandsanliggender hjemmel til at godkende kommunesammenlægninger og fastsætte nærmere regler for afholdelse af vejledende folkeafstemninger om kommunesammenlægninger.

Forslaget har været til en omfattende høringsrunde, hvor de to kommuneforeninger på Færøerne (for henholdsvis store og små kommuner) har udtalt sig ligesom de færøske kommuner. Høringsrunden viser, at der fortsat er delte meninger om kommunesammenlægninger på Færøerne, særligt om følgerne heraf, idet de største kommuner frygter, at sammenlægninger vil føre både til udlægning af opgaver (hvad man ikke er imod) og en udligningsordning (hvad man er imod).

Tórshavn kommune med sine ca. 20.000 indbyggere, og et væsentligt højere indtægtsgrundlag end landsgennemsnittet, vurderes at ville tabe ved indførelse af en evt. udligningsordning, som man frygter følger i kølvandet på lagtingslovforslaget. Man har imidlertid ikke i byrådet kunne opnå enighed om en udtalelse om lovforslaget om frivillige kommunesammenlægninger. Lagtingslovforslaget er efter første behandling i Lagtinget den 16. november overgået til udvalgsbehandling. Det er vurderingen, at kommunesammenlægninger, som tidligere har været et meget kontroversielt emne på Færøerne, nu er blevet alment accepteret, som et nødvendigt led i moderniseringen af den offentlige sektor på Færøerne.

Sammenlægning af Færøernes turistorganisation og Færøernes erhvervsudviklingsorganisation

De to organisationer lægges sammen ved lagtingslov. Landsstyremanden for erhverv begrundet det med behovet for at skabe et "dynamisk miljø" således, at såvel det offentlige som det private erhvervsliv kan drage mest mulig nytte af den nye sammenlagte organisation. Den nye organisation har fået det foreløbige navn: "Vinnuframastovan", som kan oversættes til "Erhvervsfremmeorganisationen".

Hovedopgaverne for den nydannede organisation bliver:

- At fremme innovation og iværksættelse
- I samarbejde med andre myndigheder at koordinere indsatsen i relation til iværksættere.
- At rådgive om iværksættelse og drive en iværksætterportal.
- At markedsføre færøske varer og tjenester og Færøerne som investeringsland.
- At udvikle turismen på Færøerne og markedsføre Færøerne som turistmål.

Det fremgår af finanslovsforslaget for 2007, at bruttobudgettet for den nye organisation bliver på 18,5 mio. kr. Der påregnes indtægter på ca. 4 mio. kr., således at nettoudgiften for landskassen forventes at blive 14,5 mio. kr. Af bevillingen kan ydes en begrænset støtte til erhvervslivet blandt andet i form af markedsføring for i alt ca. 2,6 mio. kr. Den væsentlige del af bevillingen medgår til lønninger og øvrige driftsudgifter.

Ændring af lagtingslov om privatisering af Atlantic Airways

I lyset af flyulykken på Stord i Norge hvor et fly fra Atlantic Airways forulykkede og 3 personer omkom, har landstyret bedt om en forlængelse af fristen for salg af aktier i selskabet, således at der vil kunne vælges et tidspunkt hvor det vurderes, at selskabets værdi ikke mere er negativt påvirket af ulykken.

Ændring af den familieretlige lovgivning på Færøerne

Et udkast til ændring i rigslovgivningen har været til 1. behandling den 18 oktober 2006 i Lagtinget. Forslaget blev i store træk velvilligt modtaget af Lagtingets partier, skønt særlig Republikanerne hellere havde set, at det familieretlige område bliver overtaget. På Færøerne er retstilstanden den, at det fortsat er myndighedsloven fra 1922 med senere ændringer, der er gældende. En række af de ændringer, der blev foretaget i den danske lovgivning i perioden 1980 – 1990, er ikke sat i kraft for Færøerne. Dette gælder særligt indførelsen i 1985 af regler om fælles forældremyndighed for ugifte, separerede og fraskilte.

Ved det nu foreliggende lovforslag tilstræbes der, at der i videst muligt omfang skabes retsenhed mellem Færøerne og Danmark. Udkastet til ændringer i rigslovgivningen har været behandlet i Lagtingets retsudvalg og er tiltrådt af et enigt udvalg. Rigsombudsmanden har været indkaldt til besvarelse af spørgsmål og til nærmere at redegøre for, hvorledes administrationen af de nye regler vil blive grebet an. Udvalget viste særlig interesse for reglerne om fælles forældremyndighed og de kommende muligheder for at tilbyde børnesagkyndig rådgivning samt konfliktmægling.

Selvstyrepartiet 100 år

Selvstyrepartiet kunne i weekenden den 11. - 12. november fejre sit 100 års jubilæum. Selvstyrepartiet er oprettet i 1906, samme år som Sambandspartiet, og er det parti, der dannede udgangspunktet for selvstyrebevægelsen på Færøerne og den første modvægt mod Sambandspartiet. Siden er først Folkeflokken og siden Republikanerne kommet til med mere markante og tydelige synspunkter på selvstændighed og selvstyre.

Selvstyrepartiet har de seneste 50 – 60 år været et lille parti, men er det parti der gennem tiderne flest gange har været repræsenteret i landstyrekoalitioner. I dag er partiet kun repræsenteret ved ét medlem i Lagtinget, nemlig Kári P. Højgaard, og er p.t. ikke med i landstyrekoalitionen.

Selvom Selvstyrepartiet længe har været et lille parti, har det alligevel haft stor betydning i færøsk politik som et midterparti der hverken har haft yderliggående synspunkter i selvstændigheds-spørgsmålet eller vedrørende den økonomiske politik. Partiet har derfor haft gode muligheder for at samarbejde til alle sider.

I en leder i avisen "Dimmalætting" sammenlignes Selvstyrepartiet med Det Radikale Venstre, men til forskel fra de radikale i Danmark har Selvstyrepartiet på Færøerne, som avisen udtrykker det, haft en "rædsel for at kunne kaldes radikal på nogen som helst måde". Partiet, som karakteriseres som partiet med de mange venner og de få fjender, har haft svært ved at opstille kandidater i de små valgkredse og har længe arbejdet for en færøsk valgkredsreform, der vil gøre Færøerne til én valgkreds, foreløbig imidlertid uden det store held.

Med venlig hilsen

Søren Christensen